

„1 klasės mokinių foneminės klausos lavinimas šalinant fonologinius kalbos sutrikimus lenkų dėstoma kalba“

**Parengė Vilniaus r. Nemenčinės Konstanto Parčevskio
gimnazijos logopedė metodininkė Danuta Banevič**

Įvadas. Kas tai?..

• **Foneminė klausa** – tai gebėjimas iš klausos skirti kalbos garsų akustinius požymius, pvz., [b]-[p], [d]-[t] -pagal skardumą ar duslumą, [s]-[š]- kietumą ar minkštumą bei kitus skambėjimo skirtumus.

• **Fonologinis suvokimas** – tai visų garso ir skiemens skiriamųjų reikšmių suvokimas:

- garsų skyrimas, skiemenų skyrimas, kirčiavimo vietos skiemenyse nustatymas, skiemenų kiekis žodyje, žodžio garsinė analizė ir sintezė.

• **Fonologinis sutrikimas** - tai kalbos sutrikimas, kai vaikui yra sutrikusi foneminė klausa, dėl to netiksliai suvokiami kalbos garsai. Pradedant mokytis rašyti atsiranda problemos, nustatant garsus žodyje.

Fonologinių sutrikimų požymiai

Pastebimi garsų tarimo netikslumai

Kyla problemų tariant daugiaskiemenius žodžius

Klysta kartojant opozicinių skiemenų eiles, pvz.: sa-za-ca

Būdingas sutrikdytas fonemų atpažinimas (žodžio pradžioje, gale)

Negeba sugalvoti žodžius prasidedančius nurodytu garsu

Negeba atrinkti paveikslėlius, kurių pavadinimai prasideda nurodytu garsu

Spelioja/ klysta nustatant garso vietą žodyje (žodžio pradžioje, viduryje ar gale)

Sunku suskaidyti žodžius skiemenimis (plojant rankomis ar pan.)

Sunku pasakyti visus žodžio garsus iš eilės

Kaip foneminės klausos neišlavėjimas atspindi vaiko kalboje

- **Zaburzenia słuchu fonematycznego są przyczyną trudności w:**
 - rozumieniu złożonych instrukcji i poleceń słownych,
 - zapamiętywaniu i powtarzaniu trudnych wyrazów i dłuższych zdań,
 - tworzeniu opowiadań,
 - rozróżnianiu wyrazów „podobnych brzmieniowo”.
- **Przy zaburzonym słuchu fonematycznym najczęściej obserwuje się następujące błędy:**
 - **W wypowiedaniu się:**
 - mały zasób słów, niegramatyczne wypowiedanie się;
 - trudności w budowaniu zdań,
 - częste wady wymowy;
 - skracanie długości wyrazów.

Kaip foneminės klausos neišlavėjimas atsispindi vaiko kalboje

W pisaniu:

- zniekształcenia pisowni,
- mylenie liter np.: **b-p, d-t, g-k, z-s, dz-c, sz-s, cz-c;**
- trudności w pisaniu wyrazów ze zmiękczeniami, dwuznakami, z głoskami tracącymi dźwięczność;
- nieprawidłowe różnicowanie głosek: i-j, samogłosek a,ę w zestawieniu z dźwiękami on, om, en, em;
- trudności w analizie zdań na wyrazy, wyrazów na sylaby i głoski;
- łączenie przyimków z rzeczownikami („do domu”);
- opuszczanie końcówek i części wyrazów;
- "gubienie" liter, zwłaszcza samogłosek, przestawianie ich kolejności; przestawianie dyktowanych wyrazów, skreślenia i poprawki;
- brak znaków interpunkcyjnych lub ich niewłaściwe stosowanie;
- niski poziom prac pisemnych w porównaniu z wypowiedziami ustnymi;
- trudności we wszystkich rodzajach pisania: ze słuchu, z pamięci i w przepisywaniu;
- wolne tempo pisania.

W czytaniu:

- długo utrzymujące się literowanie utrudniające syntezę sylabową i wyrazową;
- niewłaściwa intonacja czytanych treści;
- błędy w czytaniu: przekręcenia wyrazów, pomijanie lub dodawanie innych podobnie brzmiących
- trudności w zrozumieniu przeczytanej treści wynikające z błędów w czytaniu,
- mylenie znaczenia wyrazów o podobnym brzmieniu;
- bardzo wolne tempo czytania

Ćwiczenie 1. Powtórz zadany rytm.

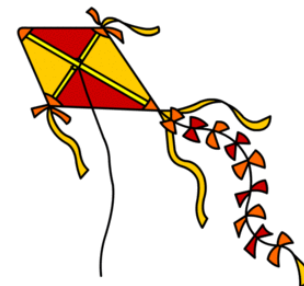
- 1) II I II
- 2) I II I
- 3) III II
- 4) I III I
- 5) III I I
- 6) II III I

Ćwiczenie 1. Jaka sylabka jest inna?

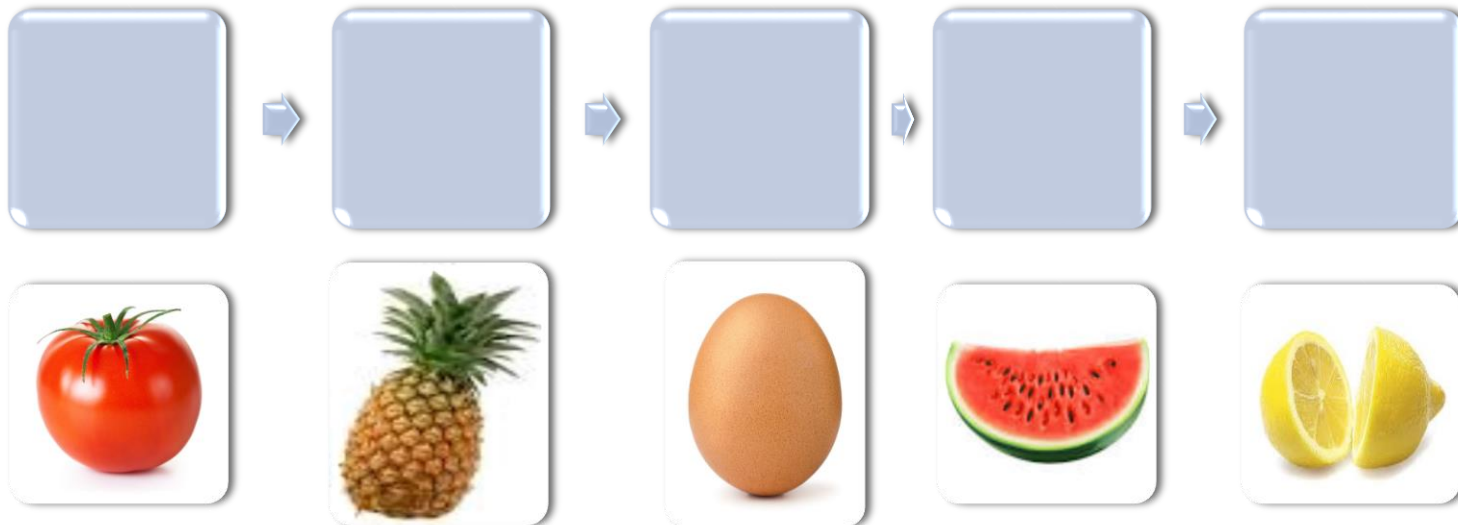
- Najpierw uważnie posłuchaj.
- Potem powiedz, jaka sylabka jest inna.

1. **Ta, ta, ta, da, ta, ta, ta.**
2. **Me, me, mo, me, me, me.**
3. **Sa, sa, sa, ca, sa, sa, sa.**
4. **Za, ca, ca, ca, ca, ca.**
5. **Fa, fa, fa, fa, fa, wa.**

Otocz kółkiem obrazki, w których jest głoska
by włożyć je do skrzyni Celiny.

Jaki wyraz powstanie z pierwszych literek nazw tych obrazków? Wpisz go do pustych klateczek.

Policz i zapisz do pustych kraticzek: ile sylabek jest w nazwie każdego z tych obrazków.

Co słyszysz na początku wyrazu **C** czy **CZ**?
Dopisz literkę w pustą kratkę.

- 1. osnek
- 2. ukier
- 3. ajnik
- 4. apka
- 5. egła
- 6. yrk

Co słyszysz na końcu wyrazu **C** czy **CZ**?
Dopisz literkę w pustą kratkę.

• 1. tanie

• 2. konie

• 3. widele

• 4. chłopie

• 5. mie

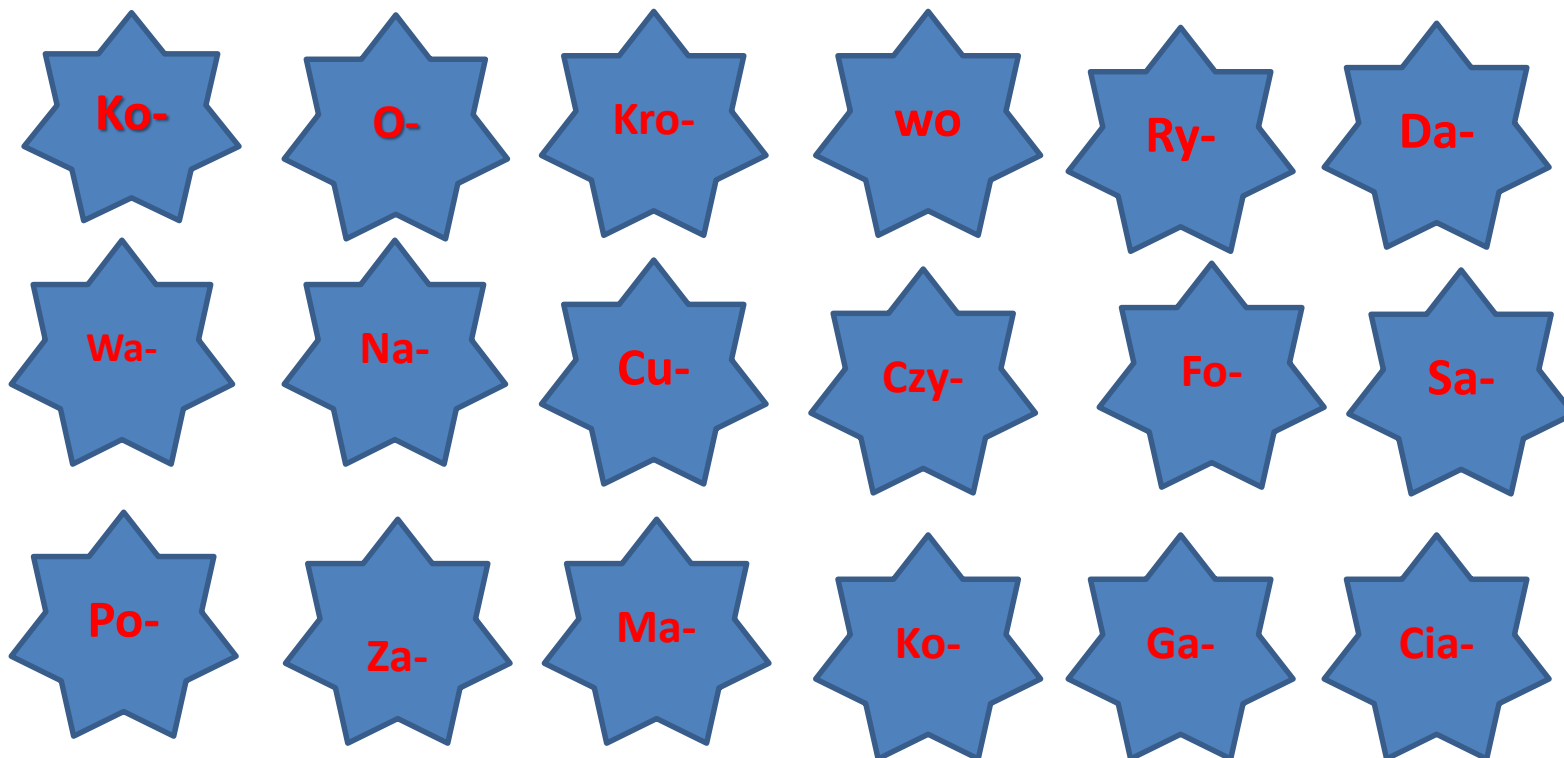
• 6. pała

Jakie to słowo?

- **K r a w a t**
- **M a s k a**
- **S ł o ñ**
- **G w i a z d a**
- **M a r c h e w**

Zabawa „Dokończ słowo”

- **Logopeda:** Rzucam Ci gwiazdkę i mówię pół słowa, a ty mi mówisz drugą połowę. Koniec słowa dobierasz sam.

Dobieranie w pary wyrazów, które różnią się tylko jedną głoską

- Dom –
- Kotek-
- Kora-
- Nos-
- Kasa-
- Darek-

Zabawa.

Układanie imion z rozsypanych liter

- I e r n a
- K m a i a
- I M k a r e
- P ł w a e
- K d n a o r
- M r a a t
- I t a w e
- H a r o t n o a
- G b a i e l r

Dokończ wyliczankę

- Ence pence
Cztery ręce.
Idzie sobie smok w (sukiencie)

- (Źródło: Wyliczanki, rymowanki, Miastodzieci.pl)

- Żydóweczka Szajka
Sprzedawała jajka.
A po czemu?
Po złotemu!
I skończona(bajka).

- (Źródło: [www Wiersze .juniora. pl](http://www.Wiersze.juniora.pl)

- Lech Dąbrowski 2012)

Idziemy na zakupy do supermarkietu.

- Idziemy na zakupy, do wózka wkładamy te produkty, albo przedmioty których nazwa zaczyna się na **C**.
- **Na przykład:**
- Cukier, cytryna, cukinia, cebula, cukierki, cerata, cyrkiel, cymbałki, cekiny, centymetr.